

Војислав П. Јовановић
Криминалистичко-полицијска академија у
Земуну
jovanovic.vojislav@gmail.com

doi: 10.19090/zjik.2017.13-35
UDK 81'35
Прегледни рад

ЗНАЧАЈ ЈЕЗИЧКИХ СКРАЋЕНИЦА И ЊИХОВОГ ТУМАЧЕЊА У ПРОЦЕСУ КОМУНИКАЦИЈЕ*

САЖЕТАК: Скраћивање речи је неминовна појава коју налаже потреба за брзином у комуникацији. Међутим, исто тако, скраћенице могу да доведу до несврсисходне комуникације, уколико комуникатори нису упознати са поруком коју преносе скраћенице, и нису у стању да је протумаче. Дакле, скраћенице доприносе језичкој економији у комуникацији, али да би могле да одговоре и захтеву сврсисходности комуникације, комуникатори се морају договорити о употреби појединих скраћеница у датим околностима и ситуацијама, и упознати се са њиховим творбеним основама. Скраћенице, као врста речи, користе се у свим моделима људске комуникације (и у општим и у посебним моделима). У раду су приказани релевантни елементи и општих и посебних модела комуникације, са нагласком на језик (и говорни и писани) као начин комуникације. Дедуктивним методом, опште моделе комуникације смо третирали као платформу за настајање и изградњу посебних модела.

Кључне речи: међуљудска комуникација, језик, скраћивање речи, скраћенице, тумачење речи.

1. Увод

Комуникација је суштинско обележје међуљудских односа. Она влада нашим животима и обухвата скоро сваки вид људског понашања (Коковић 2005: 261). Ако је човек друштвено биће, а друштво подразумева заједницу живљења, онда је комуникација, заправо, начин живљења.

Комуникација је двострани или вишестрани однос међу људима, мотивисан и усмерен ка остваривању одређене сврхе или циља. Дакле,

* Овај рад резултат је рада на пројекту под називом *Криминалитет у Републици Србији и инструменти државне реакције* који финансира Министарство унутрашњих послова Републике Србије.

комуникација је кооперативна (подразумева сарадњу) и сврсисходна активност, подразумева постизање неког циља, одредишта (види Radovanović 2003: 54).

Комуникацију започиње пошљалац поруке а завршава је прималац поруке својим одговором. И код слања поруке и код одговора на поруку обично се користи језик. То не мора увек бити случај јер постоје и невербалне комуникације.

Језик јесте најсавршеније средство комуникације али је уједно и недовољно савршен (као и све људске творевине). Та недовољна усавршеност производи две важне потребе: (1) потребу за сталним развојем језика; и (2) потребу за тумачењем речи.

У погледу потребе за сталним развојем језика као средства комуникације, у савременим условима „брзог живота“, отворићемо питање, са једне стране, скраћивања речи које би требало да обезбеди потребну брзину у комуникацијама људи и, са друге стране, питање тумачења речи у комуникацији, које би требало да обезбеди постизање сврсисходности (циља) комуникације. Дакле, претпоставка је да брзина и сврсисходност представљају две комплементарне примесе функционалне људске комуникације. Ово опредељује два циља нашег рада. Први циљ је да се прикаже и објасни значај скраћеница у обезбеђивању брзине комуникације међу људима. Други циљ је да се прикаже и објасни значај тумачења речи, посебно скраћеница, у обезбеђивању сврсисходности комуникације. Полазна хипотеза је да скраћенице и њихово адекватно тумачење могу значајно да допринесу бржој и сврсисходнијој комуникацији међу људима.

Полазећи од мултидисциплинарне вишеслојности природе комуникације, у нашу анализу покушаћемо да уградимо не само лингвистичке и одговарајуће лингво-прагматичне и херменеутичке компоненте, већ и у неопходној (скромној) мери одређене елементе из опште теорије комуникације, на темељу којих се гради општи појам комуникације. При том, користиће се ставови релевантних теорија и њима својствен методолошки апарат.

Овакав приступ сматрамо потребним из два разлога. Прво, сама вишеслојност комуникације подразумева узрочно-последични след комуникацијских слојева, тј. компонената. То значи да готово у истој мери у којој језик утиче на комуникацију и комуникација (са свим својим

елементима)¹ утиче на језик. На пример, начин, средство или канал комуникације може узроковати потребу за скраћивањем речи, ради брзине комуникације. Скраћеница *CD (compact disc)* настала је са појавом нових магнетних медијума за снимање и складиштење података, као новог средства или канала за комуникацију (Tabs 2013: 115). Друго, на платформи општег појма и модела комуникације граде се и изводе посебни модели комуникације, на пример – лексиколошки модел микрокомуникације (Prčić 2008: 109); модел релационистичког схватања права (Visković 1989: 20) и други. То нас упућује на употребу дедуктивног метода у третирању општих и посебних модела комуникације.

2. Појам комуникације

Комуникација је интеракција (двострани или вишестрани процес) два или више бића. Заправо, комуникација је однос два или више бића, путем којег се преносе одређена запажања, информације, поруке, упозорења, мотивације, убеђивања, ставови и слично. Комуникација се обично везује за људе, али могућа је и међу животињама. И животињске заједнице своје заједништво и опстанак заснивају на комуникацији. На пример, постоји свакако комуникација, помоћу звучних знакова или покрета, у чопору грабљивица када вребају и нападају плен, међу другим животињама и птицама када су нападнуте, међусобно се упозоравајући на опасност, или међусобно усмеравајући свој напад да би лакше свладали плен.

Људи проводе око осамдесет одсто свог активног времена у комуникацији. Комуникација је средство усмеравања, контролисања, убеђивања, мотивисања и вођења појединца према одређеном циљу (Коковић 2005: 261).

Комуникација је неопходна у свим друштвеним односима и сферама живота и рада људи. Све су то сфере кооперативног, сврсисходног међуљудског комуницирања. И сами друштвени односи јесу односи комуникације. Ти односи могу бити различити, зависно од области живота људи у којој се успостављају (односи у производњи, потрошњи, култури, праву, спорту, забави итд.).

¹ У општој теорији комуникације, наводи се пет основних елемената комуникације који су комплементарно постављени: 1) порука; 2) иницијатор или пошиљалац; 3) начин или средство, односно канал; 4) реципијент или прималац; 5) ефекат (Prajs 2011: 25).

У теорији комуникације постоји више приступа елементима појма комуникације. Неспорно је да свака комуникација подразумева следеће сегменте: (1) субјекте комуникације (комуникаторе); (2) начине комуникације – језик, покрет, звук, мимика; (3) предмет комуникације: а) порука која се шаље – информација, упозорење, идеја; и б) одговор примаоца поруке – као друга повратна порука; (4) инструменте, медије комуникације преко којих се преносе поруке. Међутим, постоје разлике међу ауторима у приступу овим елементима и у њиховој разради. Напред смо изнели став Стјуарта Прајса да комуникација има пет елемената и видели који су то елементи. Према Табсу, модел људске комуникације представља кружни ток поруке између пошиљаоца те поруке (комуникатор 1) и примаоца поруке (комуникатор 2). Табсов модел има следеће елементе: 1) пошиљалац; 2) порука; 3) канал; 4) сметње; 5) прималац; 6) повратна порука; 7) канал; 8) сметње; 9) прималац (Taps 2013: 37). У том кружном току улоге комуникатора се симултано мењају, тј. комуникатор 1 постаје прималац (повратне) поруке, а комуникатор 2 постаје пошиљалац те поруке. Тако се обезбеђује сврсисходност комуникације (постизање одређеног циља). Дакле, ово потврђује да је комуникација кооперативна и сврсисходна активност. Може се рећи да је сврха постигнута онда када се оствари циљ кооперативне активности (постигне споразум у погледу идеја и схватања која су била предмет комуникације). Пошиљалац поруке има намеру да код примаоца произведе значење поруке слично оном значењу које је он имао приликом слања. Поруке могу бити вербалне и невербалне. Неспорно је да су вербалне поруке најјединственији аспект људске комуникације.² Канали комуникације, према Табсу, зависе од модела комуникације. Код основног модела (интерперсонални модел – укључује најчешће две особе), канали комуникације су чулни органи (слух, вид, додир). Канали комуникације у организацији (радној или другој формалној скупини људи) су огласне табле, мејлови, билтени, штампани дописи итд. У масовној комуникацији примарни канали обухватају новине, телевизију, радио, интернет итд. (Taps 2013: 42).

У теорији комуникације „сметња“ или „шум“ су синоними, али у сваком случају односе се на разлоге који искривљују поруку и информацију коју она носи, или ометају процес њиховог пријема. Табс, у наведеном делу, разликује техничке и семантичке сметње. Техничке се односе на технологију преноса (телекомуникације и други), поводом којих се и појавио термин

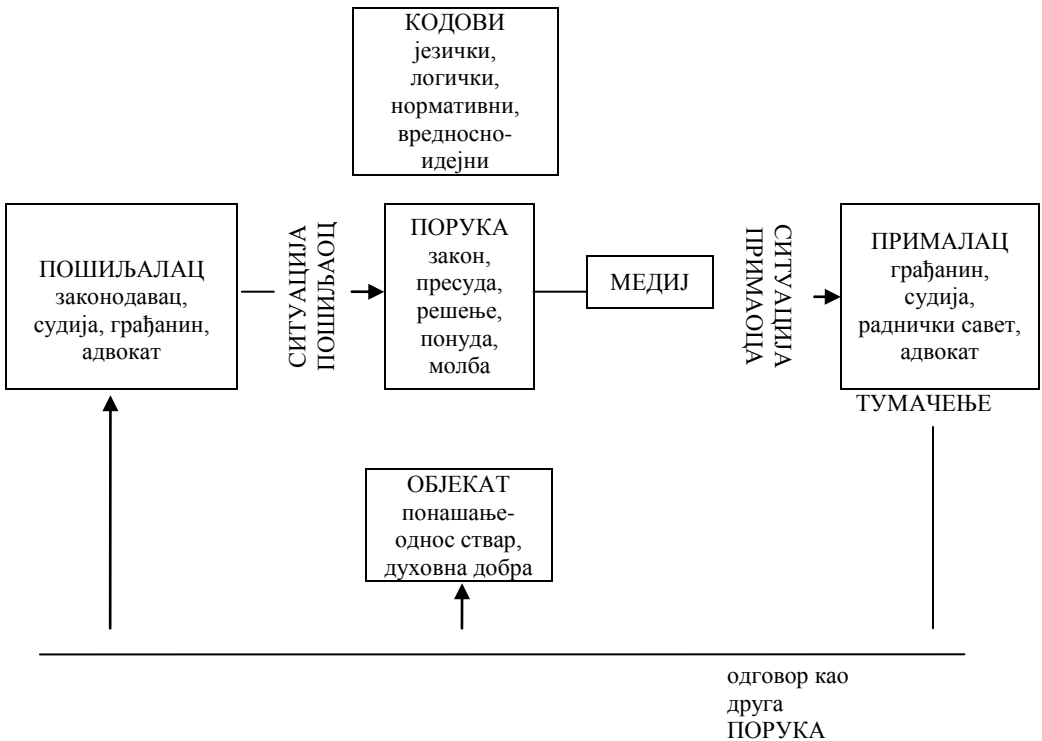
² Табс даље дели вербалне поруке на: 1) намерне вербалне; 2) ненамерне вербалне; 3) намерне невербалне; 4) ненамерне невербалне (Taps 2013: 39).

„шум“. Семантичке сметње јављају се када прималац поруке не приписује исто значење тој поруци као и пошиљалац. Разлози томе могу бити објективне или субјективне природе. На пример, код говора, као начина вербалне комуникације, уколико се он обавља у условима велике буке, гласне музике и слично (објективни разлози), или код комуникације у којој један од комуникатора, или оба, имају говорну ману – муцање, мрмљање (субјективни разлози) (Tabš 2013: 46ff). У овом контексту, можемо приметити, да и код вербалне и код писане комуникацији језичке скраћенице могу бити изазов коме треба удовољити ради брзине и сврсисходности те комуникације, али уз ризик да могу бити и сметња ако се комуникатори не споразумеју око њиховог значења и њихове творбене основе. Ово је уједно везано и за нашу полазну хипотезу која је наведена у уводу рада.

У литератури се могу срести и други прикази општег модела комуникације који могу послужити као полазиште за посебне моделе. На пример, модел по коме комуникација има следеће четири фазе. Прва фаза је *енкодирање*, или обликовање и превођење поруке и њеног садржаја у одговарајући симболички (језички) еквивалент. Друга фаза је *трансмитовање* као процес преношења поруке између комуникатора, путем одговарајућих средстава и медија. Трећа фаза је *рецепција* као процес пријема поруке и процес њеног *декодирања*, тј. њеног разумевања. Ова фаза се узима као најкомплекснија и као најважнија, јер од ње зависи успех комуникације. Четврта фаза означава *ефекте* поруке у комуникацији и чини комуникацију успешном или неуспешном, зависно од понашања реципијента (комуникатора који је примио поруку) (Томић 2003: 56). Комуникација је успешна ако је реципијент правилно декодирао поруку и томе адекватно се понаша.

За сферу посебних модела комуникације, илустративан је модел комуникације Висковића у духу *релационистичког* схватање права: „комуникација у праву је деловање којим један субјект упућује другом субјекту (или субјектима) једну правну поруку реферирајући се на неке правне објекте и с намјером да утјече на његово понашање ради остварења становитих (својих, његових, ширих) интереса и вриједности – порука која се саставља и тумачи полазећи од важећих друштвених кодова, од природе правног објекта и од ситуација пошиљаоца и примаоца“ (Visković 1989: 20).

Скица комуникације, према Висковићу, као и код приказаног општег модела комуникације, изгледа као затворени круг. Почиње и завршава се са истог места и са истим субјектом – пошиљаоцем (Visković 1989: 20).

Графикон 1: Скица комуникације

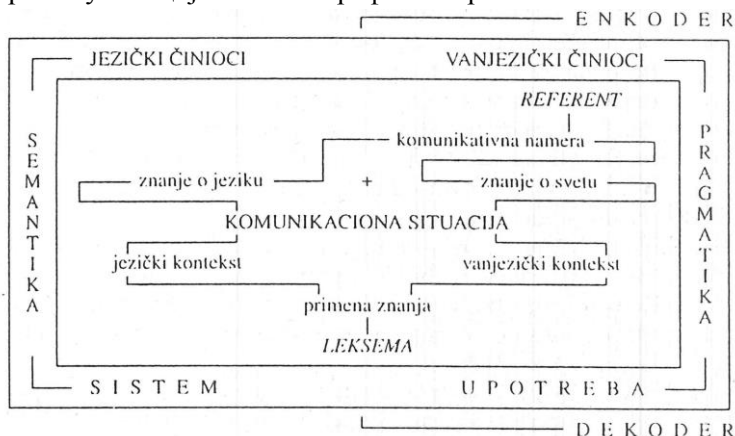
Пошиљалац и прималац су субјекти комуникације.³ Ситуација пошиљаоца и примаоца представља скуп конкретних околности и услова у којима они делују (друштвена, класна припадност, образованост и знање, њихови интереси итд.). Ситуација пошиљаоца и примаоца поруке је питање које посебно занима социологију. Порука је језичка или друга знаковна творевина којом се нешто преноси од једног према другом субјекту комуникације (информација, наредба). Медиј комуникације може бити правни акт (закон, пресуда, решење), службена публикација, архив, електронски уређај и друга техничка средства. Тумачење је део односа комуникације у коме прималац поруке одређује значење поруке. Тумачење се врши помоћу важећих друштвених кодова (језичких кодова, логичких, вредносних, идејних,

³ Према Висковићу, за област права, субјекти комуникације морају бити урачунљиви и пунолетни. На пример, неурачунљиви и деца не могу бити субјекти правне комуникације, већ само објекти (Visković 1989: 20).

нормативних). *Одговор као друга порука* је последња карика у кругу комуникације. На тај начин прималац поруке саопштава свој став поводом те поруке њеном пошиљаоцу. Одговор може бити, такође, језичка или друга знаковна творевина, али може бити и радња, тј. одређено понашање (чињење или нечињење примаоца поруке) (Visković 1989: 23). У сваком случају, одговор чини круг комуникације успешним или неуспешним. Круг ће бити успешан ако је постигнут циљ према коме је била усмерена порука пошиљаоца (ако је порука довела до очекиваног понашања примаоца, односно, до *комуникативне намере* (Prčić 2008: 110).

Такође, у лингвистици комуникација се посматра као веза између *енкодера* (односно, пошиљаоца) и *декодера* (односно, примаоца) поруке (Prčić 2008: 110). У том кругу комуникације ми говоримо о језичком знаку кога чини *лексема* (или, социолошки посматрано – порука пошиљаоца), а она представља „основну јединицу лексикона неког језика која обједињује форму, функцију, садржину, али и самосталну употребу“ (Prčić 2008: 15). Лексема, односно порука, бива издвојена и протумачена процесом *референције*, тј. односом између „конкретно употребљене лексеме и неког тачно одређеног ванјезичког ентитета“ да би се на крају добио *референт* (Prčić 2008: 73), односно протумачени исказ. Овако разложен модел комуникације на ниже елементе зовемо *микрокомуникацијом*.

Модел микрокомуникације можемо графички приказати овако:

Графикон 2: Лексиколошки модел микрокомуникације (Prčić 2008: 109)

На основу овог приказа видимо да су неопходни извесни услови за остварење микрокомуникације. *Прво*, потребна је *комуникативна намера*,

односно циљ који енкодер жели да постигне код декодера. Енкодер то чини тако што преноси одређени садржај референта декодеру. Друго, потребно је *знање о језику*, тј. „познавање језичких јединица и правила за њихово међусобно комбиновање, одабирање и употребу“ (Prčić 2008: 110). Треће, потребно је *знање о свету*, односно о реалијама које нас окружују, посебно: (а) физичке законитости универзума (нпр. закони природе); (б) друштвене законитости (обичаји, односи, конвенције, културе у друштву уопште итд.); (в) локација физичких и друштвених појава у простору и времену; (г) уобичајени логички односи неких сегмената реалија (Prčić према Leech 1981: 158, Prčić 2008: 110–111).

У сваком случају, језик је темељни начин комуницирања, односно језичко деловање пошиљаоца и примаоца поруке има пресудни значај. Међутим, од комуникације треба разликовати информације. Комуникација је, видели смо, двострана или вишестрана кооперативна активност, путем које се, између осталог, преносе информације. Информација је једносмерно указивање на неке околности и обавештавање. Информатор указује ономе ко се информиса на неке околности и чињенице, али се не очекује повратна порука од информисаног (изостаје кооперативност, сарадња, тј. изостаје комуникација). Поред тога, за разлику од комуникације, информација може обухватати најразноврсније појаве: чињенице, идеје, ставове, гестове, намере, „говор тела“, изразе лица (фацијална експресија), одевање, звук, боју итд. (Коковић 2005: 263).

3. Значај језика у комуникацији

Полазећи од приказане опште шеме комуникације, Јакобсон истиче шест функција језика у комуникацији (Томић према Jakobson 1966, Томић 2003: 42). Као прва, издваја се *референцијална* функција која открива однос између поруке и предмета на који се она односи. Друга је *емотивна* функција и она открива однос између поруке и њеног творца, односно пошиљаоца. Трећа се назива *конативном* или *инјунктивном* функцијом, а одређује однос између поруке и примаоца поруке. Четврта функција језика је *поетска* или *естетска* и „указује на однос поруке са самом собом“, тј. поруке „постају носиоци сопственог значења и подлежу једној посебној семиологији: стилизација, хипостазирање означница, симболизација итд.“ (Томић према Giro 1976, Томић 2003: 42) Пета, *фатичка* функција језика утиче на процес одржања или нестанка неког општења, односно комуникације (обреди, церемоније,

свечаности, говори), при чему ова функција језика „подразумева понављање одређених речи, или гестова, док је референт фатичке поруке само општење“, односно чињеница самог присуства и учешћа у општењу је овде најважнија и потврђује припадност одређеној групи (Томić 2003: 42). На крају, као шеста функција језика у комуникацији наводи се *металингвистичка* функција, а која се огледа у томе да одреди смисао знакова код којих постоји опасност да их прималац поруке неће правилно разумети. Ова функција захтева да знакови буду кодирани и да на тај начин буду разумљивији и приступачнији примаоцу поруке. *Металингвистичка* функција, зависно од употребљеног кода, подразумева и избор медија, односно преносиоца поруке (Томić 2003: 42). За ову функцију језика могли бисмо да вежемо и појаву језичких скраћеница и њихову улогу у људској комуникацији, јер баш код скраћеница постоји опасност да их прималац поруке неће правилно разумети. О томе ће касније бити више речи у делу овог рада који се односи на скраћенице и потребу скраћивања речи у комуникацији.

Према Стјуарту Табсу, основна претпоставка за ефикасно коришћење језика у комуникацији јесте договор међу комуникаторима о систему вербалних симбола и о њиховом значењу (речи су вербални симболи) (Tabs 2013: 114). Другим речима, потребно је утврдити *заједничко значење* речи. *Заједничко значење* речи је кључно за стварање културе у оквиру које процес комуникације функционише (култура групе људи, друштвеног слоја, формалног удружења или организације, масовна култура). Ово је важно, по Табсу, јер речи могу имати и лично значење, што омета или у потпуности искључује сврсисходност комуникације.⁴ Такође, посредни ефекат утврђивања *заједничког значења* речи огледа се, како је већ речено, у стварању културе, или културних координата за комуникацију. Заправо, култура има велики значај за *конотацију* речи (за секундарне асоцијације које реч има међу комуникаторима, а која је комплементарна са *денотацијом* речи у смислу изазивања примарних асоцијација код комуникатора, односно код већине

⁴ Табс наводи пример шизофреног говора, јер особе за дијагнозом шизофреније понекад користе речи које су сами створили („приватни говор“). Истиче пример једне пацијенткиње која је примљена у болницу и која је пред особљем болнице свог оца називала шофером, а иначе отац је по професији био адвокат. Касније, током терапије, установило се да је она оца називала шофером због породичних односа – подразумевајући да је отац у потпуности био под контролом њене мајке (Tabs 2013: 114).

чланова лингвистичке заједнице).⁵ Поред реченог, култура може утицати и на *преклапање и промену* речи, односно језичких симбола и кодова. То се нарочито везује за интеркултуралне комуникације (припадници мањинских група често су приморани да науче и повремено користе језик већине) (Tabs 2013: 124). На крају, према Табсу, могући су и одређени *језички проблеми* који могу навести комуникаторе на погрешан пут у погледу њиховог понашања. По њему, језик није само начин комуникације, већ и инструмент за критичко промишљање.⁶

У социолингвистичком смислу језик је „било који интерсубјективни скуп носилаца знакова чија је употреба одређена синтактичким, семантичким и прагматичким правилима“ (Radovanović према Moris 1975 [1938]: 49, Radovanović 2003: 79).

Језик је и сложени систем у оквиру којег постоје подсистеми, односно, *језички нивои: фонолошки, морфолошки, лексички, синтаксички-семантички, текстуелни* (ниво дискурса), *жанровски* (стилистички) и *прагматички* (контекстуелни) (Radovanović 2003: 95). На прагматичком нивоу важна је „прикладност“ изговореног у контексту као и „шта се каже“ и „на који начин се каже“ (Ellis 2000: 23).

У најширем смислу, језик је најсавршеније средство за споразумевање људи. Јасна и прецизна употреба језика нарочито је потребна у друштвеним наукама. Непрецизан језик је велики непријатељ тих наука. С правом се истиче да су многобројни спорови међу људима само привидни, тј. језички спорови. Зато је језик добио квалитативе „неверног слуге“ и „тајног господара мисли“ (Поповић 1971: 160).

Језик, као средство комуникације, мора се посебно одликовати јасноћом речи и стилем којим су речи исказане. Многи познати књижевници познати су по јасном језику, избору правих речи и стилу којим су писали (Ивић 1987: 489)

⁵ За конотацију наводи се пример речи „дрвен“. У руском језику (*красный*) ова реч изазива позитивне асоцијације, јер је у корену речи „леп“ (*красивый, прекрасный*), док у енглеском језику реч „дрвен“ има конотацију „крви“, или неке забране – „стоп“, „стани на семафору“ итд. (Tabs 2013: 117ff).

⁶ Наводи пример лингвисте Ворфа (инжењера – надзорника мера заштите на раду, а који је познатији по радовима из лингвистике), у коме објашњава да су радници били веома пажљиви с бурадима на којима је писало „бензин“, али безбрижно би пушили поред буради на којима је писало „празно буре с бензином“ (у коме је било бензина), иако је познато да су бензинска испарења, која су остала у празном бурету, лакше запаљива од самог бензина (Tabs 2013: 127).

Наравно, могуће су грешке у сваком делу процеса комуникације. На пример, у фази шифровања, тј. тражења симболичког еквивалента пошилалац може да погрешити. То, даље, може да доведе до нејасне или двосмислене комуникације (Коковић 2005: 265). Приликом шифровања поруке, тј. тражења симболичких еквивалената највише се користи језик, јер се шифрована порука често формулише и преноси усменим или писаним казивањем. Том приликом од посебног су значаја језичке скраћенице и фразе. Овде су приметне две чињенице. Прво, језичке скраћенице (због језичке економије) и фразе (због сликовитијег и упечатљивијег шифровања поруке) су неминовно присутне у савременом језику и чине комуникације бржим и сврсисходнијим. На пример, фраза „и вук сит и овце на броју“ требало би да помогне примаоцу поруке да лакше прими поруку и да приликом њеног тумачења схвати да ће од прихватања поруке користи имати и он и пошилалац. То је фраза која упућује на компромис, чиме се лакше постиже сврсисходност комуницирања. Друго, језичке скраћенице и фразе су често узрок нејасноће, нераздељивања или погрешног разумевања у комуникацији. На пример, фраза „ум царује, снага кладе ваља“, или „храбри побеђују“, уколико прати саветодавну поруку ауторитативног пошилаоца, може навести примаоца поруке на неку радњу (непромишљени напад или сукоб са трећим лицем), од које ће касније бити више штете него користи (несврсисходност комуницирања). Наравно, иза овога се може кривити и злонамерност пошилаоца поруке или жеља да дезинформише примаоца поруке у циљу обмане, прикривања или изобличавања чињеница. Дезинформисати не значи „ускратити информацију“ него пружити погрешну, лажну, искривљену, фалсификовану информацију. Овде би било боље говорити о злоинформацији (Коковић према Волков, Коковић 2005: 20).

Неки алати у комуникацији могу донекле ублажити неспоразуме. У питању су *гестови* праћени *говором тела*. Овај „природни људски језик“ круцијалан је чинилац комуникације и „пратеће помоћно средство“ у интеракцији између људи. Говором тела (невербалном комуникацијом) могу се изражавати сложени психо-социјални и културни садржаји процеса и стања (нпр. подсмех, неодлучност, мржња, претња, заљубљеност, наређење итд.) (Radovanović 2003: 104–105). Међутим, инваријантност говора тела и његова универзалност јесу упитни, ако се узму у обзир културолошке разлике. Нпр. набрајање прстима и след прстију од кога се креће (од најмањег ка највећем или обратно) варирају широм света. Други пример тиче се регионалног окружења и везан је за северне и јужне народе Балканског полуострва,

односно, разлике у потврђивању и негирању нечега – климање и махање главом (Radovanović 2003: 106–109). Трећи случај је прећутно знање учесника неког дијалога ко у којој прилици започиње разговор, када препушта реч саговорнику и којим сигнаlima му то ставља до знања, колико обично траје учешће у дијалогу а да не прерасте у монолог, како саговорнику стављамо до знања да га слушамо, итд. (Бугарски 1995: 149). Најзад, четврти случај је војно окружење и, на пример, начин поздрављања старешине, заставе, кад је војник на дужности/ ван дужности, у просторији/ ван просторије итд. (Radovanović 2003: 106–109). Према томе, кад се користе гестови, треба имати у виду и културолошко-комуникацијску конвенцију. Поред самог говорног чина, чин интеракције у комуникацији је битан елемент кохерентности током разговора (Ellis 2000: 159). Додајмо још да постоји и посебна научна дисциплина која проучава специфичности мимике и гестова а зове се *кинетика* (више о томе Radanović 1997: 108ff и Јанићијевић 2000: 297).

На крају, како је и у уводу назначено, подвлачимо да језик, као и остале друштвене творевине, карактеришу две чињенице: (а) *несавршеност*; и (б) *потреба за сталним развојем*. У даљем тексту указаћемо на потребу скраћивања речи и правилног тумачења речи, као важних карика у процесу комуникације, а које уједно доприносе ублажавању несавршености језика и његовом сталном развоју.

4. Потреба скраћивања речи у комуникацији

Сведоци смо брзих промена у свим областима живота и рада и нарастања одговарајућих потреба у брзом преношењу вербалних информација следствено актуелним токовима лингвистичке, лингвистичко-културолошке и социокултуролошке природе. Сем тога, изражене су и практичне потребе брзог развоја науке, технике и технологије и компјутеризације. То су потребе које, као никада до сада, упућују на реализацију принципа језичке економије. Значајан инструмент реализације принципа језичке економије јесте скраћивање речи. Све ово захтева брзину и на релацији давалац–прималац информација и што је већа фреквентност одређених језичких јединица, то је већа потреба за њиховим скраћивањем. Зато, у свакодневној комуникацији људи свесно и несвесно скраћују одређене изразе и фразе. Са друге стране, и традиционалне (вечите) потребе језичке економије („са мало речи – рећи што више“), налажу скраћивање речи. Самим скраћивањем речи обогаћује се и речнички фонд у језику и тако стално обезбеђује његов развој и ублажава

проблем његове несавршености. Скраћивање речи је заправо начин творбе нових речи – скраћеница.⁷

Начелно говорећи, речнички фонд којим се људи служе није једном заувек дат са константном садржином, већ је подложен променама. Промене су могуће у два правца: (а) губљење речи; и (б) обогаћивање речничког фонда. Ови правци се симултано одвијају. Један начин обогаћивања речничког фонда је творба речи, а један од начина творбе речи је скраћивање. Скраћивање је пут обогаћивања речничког фонда који ствара народ.

Прецизније говорећи, код скраћивања као творбеног поступка доминирају именичке основе, а резултат тог поступка су нове речи код којих се запажају промене само у стилу (не у функцији и значењу) и које се преваходно користе у колоквијалном говору (Stojičić 2002: 65 и Marchand 1960: 361). Резултат скраћивања је скраћеница, као скраћени облик писане речи или фразе, која се употребљава уместо целе речи (творбене основе). Као што је већ речено, овај начин стварања речи користи се из разлога језичке економије, тј. да би се скратило време потребно за писање или изговор, што је погодније за брзу комуникацију међу људима.

У скраћенице спадају: иницијализми, акроними, абривијације и конфлације. Иницијализми настају узимањем почетних слова творбене основе, а слова новонастале речи се изговарају засебно (нпр. DJ /ди-цеј/). За акрониме важи правило да се узимају почетна слова делова творбене основе, али на такав начин, да је новонастала реч изговорљива по правилима фонотактике језика (нпр. *WASP*, *AIM* итд.). Код абривијација ради се о творби скраћеница на један од четири начина: 1) узимањем почетних слова из творбене основе (декстрална абривијација) (нпр. *doc* > *doctor*); 2) узимањем средњег сегмента творбене основе (синистро-декстрална абривијација) (нпр. *flu* > *influenza*); 3) узимањем крајњег сегмента творбене основе (синистрална абривијација) (нпр. *phone* > *telephone*); и 4) изостављањем средњег сегмента творбене основе (централна абривијација) (нпр. *pants* > *pantaloon*s). Коначно, код конфлација постоје четири правила настанка, гледано морфолошки и семантички. То су: 1) конфлације настале мешовитом модификацијом (комбинација композиције и абривијације) (нпр. *make believe*); 2) конфлације код којих дужи елементи творбене основе остају непромењени (нпр. *slanguage* > *slang* + *language*; *twigloo* > *twig* + *igloo*, итд.); 3) конфлације које могу делом мењати семантику творбене основе (нпр. *Frankenstein* + *food* > *Frankenfood* = генетски

⁷ Више о томе видети у Јовановић 2014: 81–95.

модификована храна); и 4) конфлације код којих је тешко установити изворну творбену основу (непрозирне конфлације) (нпр. *radar* > *radio* + *direction finding* + *and* + *range*; *laser* > *Lightwave* + *Amplification* + *by* + *Stimulated* + *Emission*). Такође, у неким случајевима се оба творбена елемента „стапају“ (преклапају), па имамо примере као што су: *smog* > *smoke* + *fog*; *brunch* > *breakfast* + *lunch*; *glaze* > *glare* + *glaze* (више о томе видети у Јовановић 2014: 81–95, Plag 2002: 155ff и Lappe 2007: 173–174); *breathalyzer* > *breath* + *analyzer* (Plag 2002: 155); *stagflation* > *stagnation* + *inflation*; *Spanglish* > *Spanish* + *English* (Lappe 2007: 173); *motel* > *motor* + *hotel* (Клајн 2002: 91), итд. Када говоримо о конфлацијама у српском језику (односно „сливеницама“ како их називају у домаћој литератури, Клајн према Бугарски 2001, Клајн 2002: 91), треба рећи да ова категорија творбе речи јесте присутна и у нашем језику, али се испољава према мало другачијим правилима. Циљ им је махом да изазову „шаљиви, каламбурски ефекат“ а присутне су у језику медија, нарочито у рекламама (Клајн 2002: 91). Тако имамо примере *клинцезе* > *клинци* + *принцезе*, где је мотивна основа настала од средишњег елемента *-инц-*, а који је присутан у обема речима. Затим, *книџа* > *Книџ* + *ниџа*; *школимпијада* > *школа* + *олимпијада*; *Нинтернет* > *Нин* + *интернет*; *архиторта* > *архитектура* + *тортура* (Клајн 2002: 91) као и *фискултура* > *физичка култура*, и томе слично (Клајн 2002: 165). Као што видимо, овде је као мотивна основа послужио начин творбе речи какав срећемо код енглеских примера *slanguage* и *twigloo*. Међутим, и у српском језику имамо случајеве преклапања творбених елемената, какве смо мало пре видели код скраћеница *smog* и *motel*. Такви примери су: *близисмен* > *близак* + *бизнисмен* (односно бизнисмен који је близак режиму); *хлорор* > *хлор* + *хорор*; *демократура* > *демократија* + *диктатура*; *шкзориште* > *школа* + *позориште*; *шахоризми* > *шаховски* + *афоризми*, *луткомендија*⁸ (назив дечје ТВ емисије) итд. (Клајн 2002: 91–92). Навешћемо и још два интересантна примера у српском језику кад је један од творбених елемената енглеска реч. То су *Jazzbina* и *Vukowar* (Клајн 2002: 91–92). Могуће је да су ове скраћенице настале на следећи начин: *Jazz* (енгл. *џез* Шипка 2014: 2153) + *bina* (са призвуком „јазбина“, колоквијални израз за врсту одређеног локала, Шипка 2014: 656. Исто тако могуће је да се ради и о склопу „џез бина“ (бина за џез)); *Vukowar* > *Vukovar* + *war* (енгл. *рат* Шипка 2014: 1607).

⁸ По аналогији са претходним примерима, могуће да је настало од *луткарска* + *комендија*.

Постоји мноштво скраћеница како у нашем језику тако и у водећим светским језицима (у наведеним примерима – енглески). Оне су корисне у свакој комуникацији, али истовремено крију и опасност да дође до неразумевања међу актерима комуникације. Зато је пожељно да се пре употребе одређене скраћенице, као начина шифровања поруке, укаже на њену потпуну творбену основу, а затим напомене да ће се у даљем разговору или писаном комуницирању користити та скраћеница. На пример, код акронима **SAD**, уколико нам је непознато да ли је у питању страни језик (у овом случају енглески), прималац поруке може помислити да се ради о Сједињеним Америчким Државама, јер у нашем језику то је уобичајена скраћеница за поменућу државу. Али, истовремено та скраћеница у изворном језику као своју творбену основу има *Seasonal Affective Disorder*. Или, ако се уопште не укаже у комуникацији да се ради о скраћеници, порука формулисана у одређеној речи може довести у заблуду примаоца поруке. На пример, реч **FORD** може да означава познату фабрику аутомобила, али може и као скраћеница (акроним) да представља израз, тј. творбену основу – *fix or repair daily, found on road dead* (махом у жаргону или колоквијалном говору, ако не знамо какав је стил у питању). Или, реч **GOLF** може да представља врсту игре, али може да буде и скраћеница од *gentlemen only, ladies forbidden* (такође један колоквијализам) (Јовановић 2014: 85–86). Напоменућемо и пар случајева скраћеница које имају дозу хумора (као и дозу пропаганде) и у српском језику. Наиме, у питању су игре речи које срећемо у телевизијским рекламама и програмима: *приЈАТан лет* (реклама некадашње авио-компаније ЈАТ); *пост ФЕСТум* (коментари после ФЕСТ-а), итд. (Клајн 2002: 91–92).

5. Потреба правилног тумачења речи (и скраћеница) у комуникацији

Емилио Бети (Emilio Betti) је сматрао да је тумачење вештина разумевања неког „облика који садржи смисао“ и откривања његовог значења (Betti 1988: 11). Помињемо и Фридриха Шлајермахера (Friedrich Schleiermacher) који је сматрао да је задатак онога који тумачи да се уживи у свет аутора и да спозна импулс из којег дело настаје, како би могао да разликује главне и споредне ауторове мисли а све са циљем да кроз садржајну анализу текста створи одређени вид саосећања према аутору и његовом стваралачком мишљењу (Hrnjez 2010: 179).

С обзиром на то да смо као задатак умећа тумачења навели откривање истинског смисла неког вишесмисленог текста, намеће се питање – која је то

инстанца која одређује шта представља истински смисао? Инстанца нам је потребна и како би могли да разлучимо прави смисао текста од онога који то није. Платон је под том инстанцом подразумевао оно што је песник мислио када је одређене стихове састављао, односно оно што је својим стиховима намеравао да каже. Савремена херменеутичка теорија то назива „ауторовом интенцијом“ (Deretić 2011: 2016).

Дакле, тумачење представља процес и везу носиоца идеје и онога ко идеју тумачи на начин да се са преносом одређеног садржаја, односно идеје, спозна и изазове исти садржај, односно иста идеја. Најчешћи посредник између носиоца идеје и онога ко је тумачи представља језик.⁹

Последњих шездесетак година постоји и остварује се идеја уједињења европских земаља, док са друге стране основно обележје целог света у коме живимо представља глобализација, те се може покренути и питање међудржавног комуницирања и споразумевања, под чиме можемо да подразумевамо и процес тумачења речи у мноштву различитих језика. У том контексту, потреба међудржавног споразумевања подразумева, између осталог, и хармонизацију начина и метода у тумачењу и коришћењу појединих језика.

Посматрајући тумачење као карику процеса комуникације, оно представља најважнији део процеса сазнања поруке, док без процеса сазнања поруке нема ни примене исте, јер не постоји могућност њеног жељеног утицаја. Порука представља одређени садржај о понашању који је упућен на људску свест и вољу примаоца, а да би могла да делује на онога на кога је упућена – првенствено је потребно да се за њу сазна (информисаност), а затим да се правилно протумачи и разуме, па тек тада се може очекивати деловање у складу са њом, осим ако не постоји намера за њено непоштовање (злонамерност).

Према неким ауторима, тумачење претходи разумевању тако што се тумачење дефинише као откривање значења, односно смисла реченог или написаног (тумачење је довођење до разумевања) (Бован 2012: 84).

Поступак тумачења, односно утврђивања правога значења поруке, започиње утврђивањем њеног тачног језичког значења, сходно „законику језика“. Језичко значење може бити јасно (реч у најширем смислу) или нејасно. Најважнија је језичка исправност поруке, јер од тога у значајној мери зависи резултат њеног тумачења. Да би се утврдило право значење поруке,

⁹ Више о томе и значају превођења код тумачења права, видети у Јовановић и Бингулац 2014: 25–47.

мора се извршити поређење језичког значења и правог значења, како би се утврдило да ли се поменути два значења слажу или разилазе. Када се слажу, тумачење се сматра завршеним, док у случају када се не слажу, у извесним случајевима, поступак тумачења се наставља исправљањем језичког значења правим значењем.¹⁰ Право значење се изводи из првобитне идеје и циља садржаног у идеји, од чега је полазио пошиљалац поруке.

Тако реченицу „Овако нешто укусно одавно нисам појела.“ – можемо да протумачимо или као похвалу али и као ироничну опаску, у зависности од тога како смо је доживели у одређеној ситуацији (Бугарски 1995: 146). То је зато што је реченица „јединица језичког система“ а *исказ* „реализација те јединице у говору“, односно „реченица спарена с неким контекстом у коме се њено значење комуникацијски интерпретира“ (Бугарски 1995: 146). Слично је и у гестовној комуникацији. На пример, стиснута песница може значити бес (Јанићјевић 2000: 297ff) а исто тако и подржавање нечијег говора, све у зависности од друштвеног контекста. Због овога су семантика речи и прагматика неизоставни елементи у комуникацији, јер нам помажу да се открије *комуникацијска намера* у разговору. Бугарски наводи још неке примере који, уколико се не поседује семантичко-прагматичко и ванјезичко знање о реалијама, могу бити двосмислени и апсурдни. Први пример је реченица „Две девојчице су ујеле медузе.“ – а други реченица „Разговор доктора Петра Петровића о браку с питомцима ЈНА.“ Иако су обе реченице двосмислене, ми на основу семантике глагола, датог контекста и реалија знамо да девојчице нису никога ујеле, већ да су биле уједене и исто тако знамо да доктор Петровић, заправо, дискутује с питомцима о браку (Бугарски 1995: 146).

Када је језичко значење добијено језичким тумачењем нејасно, мора се разјашњавати другим средствима. У тим околностима треба размотрити *ситуацију пошиљача или примача поруке*, тј. сагледати све околности под којима је формулисана и послата порука (социјални и економски положај наведених субјеката, њихови интересни и вредносни ставови, образованост, класна и друга припадност итд.). На тај начин могу се открити узроци који су довели до грешака у формулацији поруке. Затим, саобразно разумевању узрока, пошиљалац и прималац поруке ће тумачити ту поруку. Оваквим тумачењем може се доћи до оног значења поруке које је најлогичније наспрам ситуације у којој су били пошиљалац или прималац када су поруку

¹⁰ У том смислу, али у сфери тумачења права, видети Бован 2012: 267.

покушавали језички да дефинишу. Колико је битан прагматички оквир језика дочараће нам Маршанов пример енглеске речи *con*. Наиме, у контексту трамвајских скитница ради се о скраћеном облику од *conductor* (срп. кондуктер, Вујас 2005: 173), а у затворском контексту у питању је скраћеница од *convict* (срп. робијаш, Вујас 2005: 183) (Marchand 1960: 363). Према томе, битно је имати у виду и дату социолошку димензију тумачења речи. Овде се конкретно ради о сукобу тумачења једне речи која се, у зависности од врсте сленга о којем говоримо (у овом случају скитничарски или затворски), може двоструко тумачити. То није ништа необично у домену скраћеница у језицима. Одувек је било потребно заћи у уску област језичког регистра којој припада дата скраћеница, пошто оне не чине инвентар стандардног језика и познате су само одређеним кликама (Marchand 1960: 363).

Следствено реченом, ради постизања сврсисходности комуникације, прималац и пошиљалац поруке не треба увек да се безрезервно и искључиво ослањају на језичко тумачење поруке. Кад год је нејасно језичко тумачење поруке, треба преиспитати све наведене околности унутар свих карика у процесу комуникације, са циљем да се открије одговарајуће значење поруке, тј. значење које је одговарајуће околностима и сврси која је логична наспрам тих околности. Језик је, као систем, незавршен, што значи отворен за усложњавање, обогаћивање и трпи промене. Најзад, ово је, како и Радовановић каже, „услов за социјалну, тематску, ситуациону, функционалну и индивидуалну прилагодљивост језика“ па и за његову „комуникацијску и стваралачку ефикасност и сврсисходност“ (Radovanović 2003: 95) а „стваралачко владање језиком јединствено је за људско биће“ (Јанићијевић према Lajons 1974: 43, Јанићијевић 2000: 113).

6. Закључак

Комуникација је суштинско обележје међуљудских односа. То је двострани или вишестрани однос међу људима, мотивисан и усмерен ка остваривању одређене сврхе или циља. Дакле, комуникација је кооперативна (подразумева сарадњу) и сврсисходна активност (подразумева постизање неког циља).

Свака комуникација подразумева неколико сегмената: (1) субјекте комуникације (пошиљалац, прималац поруке); (2) начине комуникације (језик, покрет, звук, мимика); (3) предмет комуникације: а) порука која се шаље – информација, идеја, упозорење; и б) одговор примаоца поруке – као друга

повратна порука; (4) инструменте, медије комуникације. У сваком случају, језик је основни начин комуницирања, односно језичко деловање пошиљаоца и примаоца поруке има пресудни значај.

Сведоци смо брзих промена у свим областима живота и рада, и нарастања одговарајућих потреба у бром преношењу информација путем језичке комуникације. То су потребе које, као никада до сада, упућују на реализацију принципа језичке економије. Значајан инструмент принципа језичке економије јесте скраћивање речи. Пошто савремени живот и рад људи захтева брзину на релацији пошиљалац–прималац информација, са све већом фреквентношћу одређених језичких јединица – већа је и потреба за њиховим скраћивањем.

Чињеница је да језик, као и сваку друштвену творевину, карактерише: а) несавршеност; и б) потреба за сталним развојем. Пошто је скраћивање речи, заправо, начин творбе нових речи (скраћеница), то се тим путем обогаћује речнички фонд, што даље доприноси развоју језика и ублажавању његове несавршености као начина комуникације.

Са друге стране, пошто постоји мноштво скраћеница у сваком језику (узмимо у српском језику – *архиторура*, *близнисмен*, *пост ФЕСТум*, итд. и нпр. у енглеском језику – *slanguage*, *motel*, *Frankenfood*, итд.), постоји и опасност да дође до неразумевања међу актерима комуникације, при чему скраћенице уместо да помажу, заправо, отежавају комуникацију. Међутим, показали смо у раду (потврдили хипотезу) да скраћивање речи заиста значајно доприноси брзини комуникације и да може да допринесе њеној сврсисходности. Скраћеница, дакле, може бити сврсисходна и да допринесе остваривању циља комуникације, али може бити и сметња у комуникацији. Да скраћеница не буде сметња, истакли смо да је потребно, прво, да се пре употребе одређене скраћенице, као начина шифровања поруке, укаже на њену потпуну творбену основу (на њено порекло), а затим напомене да ће се у даљем разговору или писаном комуницирању користити та скраћеница. Друго, пожељно је да се творбена основа и сама скраћеница доведу у контекст ситуације (реалије) у којој се налазе комуникатори, те да из тог угла сагледају поруке које шаљу или примају. Као прилог овоме, навели смо неколико примера из енглеског језика (*SAD* и *FORD*), односно да у појединим контекстима, ове скраћенице могу имати и потпуно друго значење. Другим речима, уколико само језичко тумачење не доведе до јасног разумевања поруке, тада је потребно размотрити *ситуацију пошиљаоца или примаоца поруке*, тј. сагледати све околности под којима су они формулисали и послали

своје поруке (њихов социјални и економски положај, интересни и вредносни ставови, образованост, класна и друга припадност итд.). На тај начин могу се открити узроци који су довели до грешака у формулацији поруке. Затим, саобразно разумевању узрока – пошиљалац и прималац поруке ће тумачити ту поруку. Оваквим тумачењем може се доћи до оног значења поруке које је најлогичније наспрам ситуације у којој су били пошиљалац и прималац поруке када су поруку покушавали да дефинишу. Дакле, закључак је да ради постизања сврсисходности комуникације, прималац и пошиљалац поруке не треба увек да се безрезервно и искључиво ослањају на језичко тумачење поруке. Кад год је нејасно језичко тумачење поруке, треба преиспитати околности унутар свих карика у процесу комуникације, са циљем да се открије одговарајуће значење поруке, тј. значење које је одговарајуће околностима и сврси која је логична наспрам тих околности.

Такође, показали смо да несавршеност језика и потреба његовог сталног развоја указује на неопходност тумачења речи. Ова неопходност је додатно појачана великим присуством скраћеница у језику, а које (скраћенице), како смо показали, могу да доведу до великих забуна и сметњи у комуницирању. Посматрајући тумачење као карику процеса комуникације, оно представља важан део процеса сазнања поруке, док без процеса сазнања поруке нема ни примене исте, јер не постоји могућност њеног жељеног утицаја. Порука представља одређени садржај о понашању који је упућен на људску свест и вољу примаоца, а да би могла да делује на онога на кога је упућена – првенствено је потребно да се за њу сазна (информисаност), а затим да се правилно протумачи и разуме, па тек тада се може очекивати деловање у складу са њом, осим ако не постоји намера за њено непоштовање (злонамерност и злоинформација). Према неким ауторима (овде цитираним), тумачење претходи разумевању тако што се тумачење дефинише као откривање значења, односно смисла реченог или написаног (тумачење је довођење до разумевања).

ЛИТЕРАТУРА

- Бован, Б. Саша. 2012. „Тумачење права као вредновање на основу контекста – прилог конструктивној теорији тумачења“. У: Васиљевић, М. (ур.) *Анали*. Београд: Правни факултет у Београду LX (1/2012): 83–106.
- Бугарски, Ранко. 1995. *Увод у општу лингвистику*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

- Beti, Emilio. 1988. *Hermeneutika kao opšta metoda duhovnih nauka*. Novi Sad: Književna zajednica.
- Bujas, Željko. 2005. *Veliki englesko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Волков, Владимир. 1998. *Дезинформација – од тројанског коња до интернета*. Београд: Наш дом.
- Visković, Nikola. 1989. *Jezik prava*. Zagreb: ITRO Naprijed.
- Deretić, Irina. 2011. „Da li nam je hermeneutika uopšte potrebna: Platon o umeću tumačenja“. U: Jovanov, R. (ur.). *Filozofija i društvo*. Beograd: Filozofski fakultet u Beogradu: 215–228.
- Ellis, Rod. 2000. *The Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Janićijević, Jasna. 2000. *Komunikacija i kultura: sa uvodom u semiotička istraživanja*. Novi Sad, Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanović.
- Јовановић, Војислав. 2014. „Лексичко скраћивање у новим речима у енглеском језику“. У: Новаков, П. (ур.) *Зборник за језике и књижевности*. Нови Сад: Филозофски факултет у Новом Саду (4/2014.): 81–95.
- Јовановић, Војислав и Бингулац, Ненад. 2014. „Значај превођења код тумачења правних норми“. У: Обрадовић, Г. (ур.) *Радно и социјално право*. Београд: Удружење за радно право и социјално осигурање Србије (2/2014): 25–47.
- Јовић, Љубомир Ив. 1987. „Моћ речи“. У: Илић, М. (ур.) *Архив за правне и друштвене науке*. Београд: Удружење правника Југославије (3–4/1987): 487–492.
- Клајн, Иван. 2002. *Творба речи у савременом српском језику. Део 1, Слагање и префиксација*. Београд: Завод за издавање уџбеника и наставна средства.
- Коковић, Драган. 2005. *Пукотине културе*. Нови Сад: Прометеј.
- Lappe, Sabine. 2007. *English Prosodic Morphology*. Dordrecht: Springer.
- Marchand, Hans. 1960. *The Categories and Types of Present-Day Wordformation*. Wiesbaden: Otto Harrasowitz.
- Plag, Ingo. 2002. *Word-Formation in English*. Cambridge: University Press.
- Поповић, Мирослав. 1971. „Белешке о језику и правној терминологији“. У: Буквић, Р. (ур.) *Зборник за друштвене науке*. Нови Сад: Матица српска (56/1971): 160–165.
- Prajs, Stuart. 2011. *Izučavanje medija*. Beograd: Clio.

- Prčić, Tvrtko. 2008. *Semantika i pragmatika reči* (Drugo, dopunjeno izdanje). Zmaj: Novi Sad.
- Radovanović, Milorad. 1997. *Spisi iz kontekstualne lingvistike*. Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanović Sremski Karlovci.
- Radovanović, Milorad. 2003. *Sociolingvistika. Treće izdanje*. Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanović Sremski Karlovci.
- Stojičić, Violeta. 2002. *Neologizmi u engleskom jeziku i njihova adaptacija u srpskom: teorijski i praktični aspekti*. Magistarski rad. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Tabb, Stuart. 2013. *Komunikacija: principi i konteksti*. Beograd: Clio.
- Tomić, Zorica. 2003. *Komunikologija*. Beograd: Čigoja štampa.
- Hrnjez, Saša. 2010. „Subjektivitet i tumačenje u Šlajermaherovoj hermeneutici“. U: Perović, M. (ur.) *Arhe*. Novi Sad: Filozofski fakultet u Novom Sadu, Odsek za filozofiju, VII (14/2010, vol. 7): 171–181.
- Шипка, Данко. 2014. *Велики српско–енглески речник*. Нови Сад: Прометеј.

Vojislav P. Jovanović

THE IMPORTANCE OF LANGUAGE ABBREVIATIONS AND THEIR
INTERPRETATION IN THE COMMUNICATION PROCESS

Summary

Language is the basic means of communication between people. Purposefulness is an important characteristic of every communication. Modern life and work conditions require also immediacy in communication. Language needs to adapt to that. To that effect, two phenomena are present: word shortening and words interpretation. Word shortening is an inevitable phenomenon, required by the need in immediacy in communication. But at the same time word abbreviations can lead to the purposelessness in communication if the interlocutors are not familiar with the message the abbreviations convey and are not able to interpret it. Therefore, abbreviations contribute to the language economy in communication. However, in order for the abbreviations to meet the request of the purposefulness of communication, the communicators must agree on the usage of certain abbreviations in the given circumstances and situations and familiarise themselves with their word-formation base. Abbreviations, as a part of speech, are used in all the models of human communication (in general and special models). Relevant elements of both the general and special models of communication are presented in the paper, with emphasis on the language (both spoken and written) as the means of communication. We have treated the general models of communication as the platform for the creation and building of special models.

Key words: abbreviations, communication process, model of communication, word shortening.

